

מסורת הש"ס

(א) לעיל ג. ו"ע"ש פ"ה פ"ה.
(ב) פסוקים א"י ו"ע.
(ג) ר"ב ע"פ א"י פ"ה פ"ה.
(ד) פ"ה פ"ה פ"ה פ"ה.
(ה) פ"ה פ"ה פ"ה פ"ה.
(ו) פ"ה פ"ה פ"ה פ"ה.
(ז) פ"ה פ"ה פ"ה פ"ה.
(ח) פ"ה פ"ה פ"ה פ"ה.
(ט) פ"ה פ"ה פ"ה פ"ה.
(י) פ"ה פ"ה פ"ה פ"ה.
(יא) פ"ה פ"ה פ"ה פ"ה.
(יב) פ"ה פ"ה פ"ה פ"ה.
(יג) פ"ה פ"ה פ"ה פ"ה.
(יד) פ"ה פ"ה פ"ה פ"ה.
(טו) פ"ה פ"ה פ"ה פ"ה.
(טז) פ"ה פ"ה פ"ה פ"ה.
(יז) פ"ה פ"ה פ"ה פ"ה.
(יח) פ"ה פ"ה פ"ה פ"ה.
(יט) פ"ה פ"ה פ"ה פ"ה.
(כ) פ"ה פ"ה פ"ה פ"ה.

גליון הש"ס

ג"כ רבא אמר בעין
באשר רבא. עין מנחם
לה ע"ה מוס' ד"ה רבא:
תוס' ד"ה רבא וכו' וכו'.
בעדות נפשות. מתיב
למח' הורכז לה וכו'.
בפסוק דמנחם אף וכו'.
עדים כלל אלא הוא נפשו
אמר לא כי אלא ימי
אמר או כי נפשו ימי
לכא דין הוה העיד
בכר חיונה דלף דנפשו
עדים לא היה ב"ד יוכל
לחייב מ"מ הוא נפשו
שודע אמת בן חיונה
הוא ומוטל עליו לשלם
משא"כ בקנס דלוקטש
דלמלא ח"ט מוטל עליו
לשלם דכ"ז של חיונה
כ"ד ח"ט מחויב כלל. ועי'
מוס' פ"ה פ"ה פ"ה פ"ה.
ד"ה לא. וכו' ד"ה דנפשו
שודע אמת שרג לא על
קטל ואין עליו חיוני כלל
למח' את עליו וכו'.
חיוני רק ע"פ נפשו.
והחלוק נראה שכן וכו'
צנח"ה.

מוסף רש"י

משלישין בממונן. אם
שלה עדים הן או ארבעה
משלישין ביניהם. כ"ד עדים
שלש ביניהן לשוטים
בפרשן א"ש לפי חלקן. אי
נמי הלי משלישין לשלם
בעלמא הוא. מחלקין
הפרשן בין ששקת, וי"ה
נמי אם ארבע הן מרעין
(לעיל ג.) לשון חלקן לפי
משקלן הוא (כתובות קד.).

רבינו חננאל

מנח' משלישין בממונן
ואין משלישין במכרות. פ"ה
העידו עליו שחייב לחבור
מנה ונמצאו זוממין זה
חנות ומשקל חנות
חששים והו משלישין
בממונן. מאי טעמא דהני
וזי והני וזי מצטרפי והו
להו כוליהו מנה ונתקין
ועשרים כל באשר זכר
הן זממו להענישו מנה
לפיכך משלישין לא מנה.
אבל מלקות דאי אפשר

להצטרף כל אחד לוקח ארבעים: מנח' אין העדים נעשין זוממין עד שיוממו עצמן כו'. ראיו לרבותינו הגאונים ז"ל כי
פירשו עד שיוממו עצמן עד שיתירשו ולא יכחשו המזומין את המזומין (א) ואנו קבלנו עד שיוממו עצמן [הניין] עד שיוממו
העדים עצמן וימארו להן אתם הייתם עמנו במקום פלוני באותו היום שהעדתם שהרג פלוני את פלוני במקום פלוני ואותו
המקום צריך להיות דחוק מן המקום שהעידו בו העדים הללו. הלא תראה משנתנו דתני אין העדים נעשין זוממין עד
שיוממו עצמן מפרש כיצד מעידנו בפלוני שהרג נפש במקום פלוני כו' אמרו להם כו' אבל אמרו להם היאך אתם מעידין
והלא אותו היום הייתם עמנו הרי אלו זוממין ונתרגין על פניהן. ואמרין בגמרא מנח וכו' מילי. אמר רבה דאמר קרא

להכרזה. דלמרין כסנהדרין צאלו הן הנחנקין (דף פט.) ארבעה
לכיוון הכרזה לאחר שנעשו צ"ד לריבין צ"ד להכריז כן וכן נהרג
פלוני צ"ד על עזירה פלונית כדי לרדות את השומעין: מושמעו
וילאו נפקא. ואזהרה מלא יוסיפו: (ב) מנח' משלשין בממונן.

כדל אחד כוסא את הארבעים: רשע
בחיזי מיתוס. אשר הוא רשע למות:
בחיזי מלקות. אם בן הכות הרשע:
לאשר זמס. שיקבל הגדון מלקות
שלימה: ממון מצטרף. והרי קיבל
מה שרלו להפסידו בין כולם: מנח' **ביתני**
שיוממו את עצמן. שיוממו אותן בעסקי
גופן ולא בעסקי ההרג וההרג
כדמפרש ואיל: **צלו אחרים**. שהעידו
עליו כעדות הראשונים: והיומו. אלו
השנים שהיומו את הראשונים היומו
גם את האחרונים: אפילו. אם הן
מאה כמות זו אחר זו וכו' אמת
הזימתן כולן יהרגו: איסטטים היא
זו. הכת האמת כת של עדות סרה
ווס' (א) היא. כך נטלו ענה צנייהם
להיות את כל הנא העיד עליו:
גב' גופה של עדות. גופן של עדות:
לענות זו סרה. כפרת עדות זוממין
כתי. סרה עדות המוסרת שהסרו
משם: צירה. טרקלין גדול: לנהרג
צריא. שמא מאור עיניהם של אלו
צריא ופוסין למרחוק יותר ממנו: **גמלא**
פריחא. מין גמלים יש שהם
קלים כמרוכזים כעוף הפורח: ולא
עוד אלא אפי' אמרו. המזימין בערב
שבת הרגו שהקדימו חובתו יותר מן
הראשונים: הרי אלו. הזוממין נהרגין
ולא אמרינן בגמרא קטילא אסהוד:
מאי טעמא דבעידנא דקא מפסדי.
שצאלו יוס שליש שצבת להעיד עליו
למח' צבאל לאו בר קטלא שאלה הועד
עליו צבית דין וצלו הוא אחי ומודה
הוא מיפטר מנאל שהם היו מחייבין
מיתה את מי שאינו ראוי למות: **מאי**
קמ"ל. דלע"ג דלחיו מיקטיל לחיו
מיקטיל תינא צמתני צפרקין (דף י:)

גבי שנים רואין א' אותם מחלוק זה כו'
הוא וכן נהרגים: מה שאין כן. בהזמנת
עדי גמר דין: ולא עוד כו'. שאע"פ
שאלו האחרונים מאחרים את זמן
גמר דינו מ"מ מודים הן שציוס שצאלו
הזוממין להעיד עליו צלשית צצבת
כבר היה דינו נגמר מאתמול וצבאל
קטילא אסהוד: וכן לענין פשלומו
קנס. שהמודה צו פטור דינו נמי
צוה כדני נפשות ויש חילוק בין עדות
גוף המעשה לעדות של גמר דין:
הני גרסינן צלו שנים ואמרו צד
צצבתא גנב וטבח ומכר וצלו שנים
ואמרו צד צצבתא עמנו הייתם אלא
צתרי צצבתא גנב וטבח ומכר ולא
עוד אלא אפי' אמרו בערב צצבת גנב
וטבח ומכר משלמין דבעידנא דקא
מסהדי צבאל לאו צר תשלומין הוא.
ופירושו משום דהוה מלי למיפטר

נפשיה צבאלה איסתכח דלחינו הוו
שהוה מחויב ועומד: **גברא צר** פשלומו
הוא. ודוקא קנס אכל צעדות ממון פטורין שהרי לא היו מפסידין אותו כלום אחר
שקדמו

כיצד העדים פרק ראשון מכות

אין העדים נעשים זוממין עד שיוממו עצמן. פי' עצמן של עדות
שאימרו להם אתם נמקום פלוני עמנו הייתם ולא שיוממו
שאימרו ההורג או הנהרג היה עמנו:
דבעידנא דאסהוד עדים צאו בר קטלא הוא. פ"ה משום

דלא הוה מודה מיפטר ולא נראה דהוה
לא מלני דלש כן כל חייבי מיתות
צית דין יכול להודות ולפטור (א) עצמו
ונראה לפרש לאו צר קטלא הוא פירוש
קודם שנגמר דינו הוא דשמא לא
יצאו עדות ואם יצאו עדות לא יאל
עדות קיים ועוד שאסור להורגו עד
שיגמר דינו וכשנגמר דינו כבר ודאי
צר חיובא הואיל וכבר צלו עדות
ונמקבל עדותו וההורג פטור:

ובן צענין קנס. אכל ודאי לענין
ממון לא דכשמעדין צדח
צצבת גנב וצלו שנים ואמרו דבערב
צצבת גנב וצדח צצבת עמנו הייתם
ודאי אין משלמין ממון דצהדיא צעמא
דמסהדי גנבא צר חיובא אע"ג דלגבי
נפשות לא (א) דממון צר חיובא דכלל
כמה דלא נגמר דינו (א) נכר הוי צר
חיובא משום שאינו ספק כל כך עדות)
צממון [הוין] קרוב ודאי שיצאו
עדים ועידו צ' אכל צעדות נפשות
דבעינן דרישה וחקירה או ודאי
אמרין דקודם שנגמר דינו לאו הוי
צר חיובא:

אסטטים
יהודה אומר איסטטית היא זו ואינו נהרג אלא כת הראשונה בלבד:
גב' מנא הני מילי אמר רב אדא דאמר קרא והנה עד שקר העד שקר ענה
עד שחשקך גופה של עדות דבי ר' ישמעאל תנא לענות בו סרה עד שתסרה
גופה של עדות אמר רבא יבאו שנים ואמרו במזרח בירה הרג פלוני את הנפש
ובאו שנים ואמרו והלא במערב בירה עמנו הייתם חיונין אי כדקיימי במערב
בירה מיחזא חזו למזרח בירה אין אלו זוממין ואם לאו הרי אלו זוממין פשיטא
מהו דתימא ליחוש לנהורא בריא קמשמע לן ואמר רבא יבאו שנים ואמרו
בסורא בצפרא בחד בשבתא הרג פלוני את הנפש ובאו שנים ואמרו בפניא
בחד בשבתא עמנו הייתם בנהרדעא חיונין אי מצפרא לפניא מצי אזיל מסורא
לנהרדעא לא הוה זוממין ואי לאו הוה זוממין פשיטא מהו דתימא ליחוש לגמלא
פריחא קמ"ל ואמר רבא יבאו שנים ואמרו בחד בשבתא הרג פלוני את הנפש
ובאו שנים ואמרו עמנו הייתם בחד בשבתא אלא בתרי בשבתא הרג פלוני
את הנפש ולא עוד אלא אפי' אמרו ערב שבת הרג פלוני את הנפש (א) נהרגין
דבעידנא דקא מסהדי גברא לאו בר קטלא הוא מאי קמ"ל תנינא לפיכך (א)
נמצאת אחת מהן זוממת הוא והן נהרגין והשניה פטורה סיפא מה שאין כן
בגמר דין איצטריכא ליה יבאו שנים ואמרו בחד בשבתא נגמר דינו של פלוני
ובאו שנים ואמרו בחד בשבתא עמנו הייתם אלא בערב שבת נגמר דינו של
פלוני ולא עוד אלא אפי' אמרו בתרי בשבתא נגמר דינו של פלוני אין אלו
נהרגין דבעידנא דקא מסהדי גברא בר קטלא הוא יוכן לענין תשלומי קנס
באו שנים ואמרו בחד בשבתא גנב וטבח ומכר ובאו שנים ואמרו בחד
בשבתא עמנו הייתם אלא בתרי בשבתא גנב וטבח ומכר משלמין ולא
עוד אלא אפילו אמרו בערב שבת גנב וטבח ומכר משלמין דבעידנא דקא
מסהדי גברא לאו בר תשלומין הוא באו שנים ואמרו בחד בשבתא גנב וטבח
ומכר ונגמר דינו ובאו שנים ואמרו בחד בשבתא עמנו הייתם אלא ערב שבת
גנב וטבח ומכר ונגמר דינו ולא עוד אלא אפי' אמרו בחד בשבתא גנב
וטבח ומכר ובתרי בשבתא נגמר דינו אין משלמין דבעידנא דקא
מסהדי גברא בר תשלומין הוא: רבי יהודה אומר איסטטית היא זו כו'.

אי
הרגין דבעידנא דקא מסהדי גברא לאו בר קטלא הוא. כלומר כיון שעדיין לא נגמר דינו להייהג נהרגין עליו. אבל אם
באו ב' ואמרו בחד בשבא נגמר דינו של פלוני ובאו ב' ואמרו בחד בשבא עמנו הייתם אלא בערב [שבת] נגמר דינו
ולא עוד אלא אפי' אמרו בתרי בשבא נגמר דינו אין נהרגין דבעידנא דמשהדי גברא בר קטלא הוא דהא נגמר דינו
קמי הכי בזמן ר' יוחנן דנגמר דינו קמי הכי בזמן ר' אבאיל הורג מאותה (העד) [התען]. וכן לענין תשלומין וכו'. באו
אחרים והיומן העדים אתם אחרים והיומן האמת עד שיוממו (א) יהודה אומר איסטטית היא זו. לא נכון הוא (א)
כלן מיתו שאומרים לעולם הם האחרים האמת עד שיוממו (א) יהודה אומר איסטטית היא זו. לא נכון הוא (א)

עין משפט נר מצוה

לא א מיי פ"ה פ"ה
עדות הלכה ו סמנ
עין קי'
לב ב מיי שם הלכה א
סמנ שם טו"מ סמנ
לח:
לג ב מיי שם הלכה ב:
לד ד מיי שם הל' ג
ופ"ה הל' ה והל' ו
טו"מ סמנ לח:
לה ה ד מיי שם פ"ט
הלכה א סמנ שם
טו"מ סמ:
ז ח ד מיי שם הל'
ז סמנ שם (טושיע
שם):

תורה אור השלם

1. והנה אם בן הבית
הרשע והפילו השפט
והקדור לפניו כדירשעתו
במספר: דברים כה ב
2. ואלא תהיה כפר לנפש
רצח אשר הוא רשע
למות כי מות יוקח:
במדר לה לא
3. ועשייתם לו כאשר
זמם לעשות לאחיו
ובערת דהרע מקרבך:
דברים יט ט
4. ודרשו השפטים היטב
וזהו עד שקר העד שקר
ענה באחיו:
דברים יט יח
5. כי יקום עד חקם
באיש לענות בו קרה:
דברים יט טז

הנהגות רב"ח

(א) גמ' הרג פלוני את
הנפש אלא נהרגין:
(ב) שם לפיכך אם
(ג) (א) תוס' ד"ה אין
וס' ולא שיוממו ע"י
אחרים שלמנו הסוד:
(ד) ד"ה וכן וכו' לא
תדיינו לנכר חיונה וכו'
ספק כל כך בעדות צממון
וקרוב לנלד:

רבינו חננאל (המשך)

והנה עד שקר העד עד
שתישקך גופה של עדות.
כלומר עד שישקך העד.
וכן לענות בו סרה. אמר
רבה (א) באו ב' ואמרו
במזרח בירה הרג פלוני
ואמרו והלא במערב בירה
עמנו הייתם ובאו אחרים
ואמרו באותה שעה הייתם
עמנו במערב בירה חיונין
אין קיימי במערב
בירה מצי חזו במזרח
בירה האז דקטיל אין
וזוממין דאמרין הני והני
קושטא קאמרי ואם לא
יכלי למיחזא הרי אלו
וזוממין ולא אמרינן נהורא
(דהאי) [דהני] בריא. וכן
אם העידו ב' דבצפרא
בחדא במזרח הרג פלוני
את פלוני בסורא ובאו
ב' ואמרו עמנו הייתם
ב' ביים בנהרדעא כו'.
ואסיקא לגמלא פריחא לא
חיישינן. אמר רבא באו
ב' ואמרו בחד בשבא הרג
פלוני את פלוני ובאו ב'
ואמרו בחד בשבא עמנו
הייתם אלא בתרי בשבא
אם אמרו בחד בשבא הרג

נהרגין דבעידנא דקא מסהדי גברא לאו בר קטלא הוא. כלומר כיון שעדיין לא נגמר דינו להייהג נהרגין עליו. אבל אם
באו ב' ואמרו בחד בשבא נגמר דינו של פלוני ובאו ב' ואמרו בחד בשבא עמנו הייתם אלא בערב [שבת] נגמר דינו
ולא עוד אלא אפי' אמרו בתרי בשבא נגמר דינו אין נהרגין דבעידנא דמשהדי גברא בר קטלא הוא דהא נגמר דינו
קמי הכי בזמן ר' יוחנן דנגמר דינו קמי הכי בזמן ר' אבאיל הורג מאותה (העד) [התען]. וכן לענין תשלומין וכו'. באו
אחרים והיומן העדים אתם אחרים והיומן האמת עד שיוממו (א) יהודה אומר איסטטית היא זו. לא נכון הוא (א)
כלן מיתו שאומרים לעולם הם האחרים האמת עד שיוממו (א) יהודה אומר איסטטית היא זו. לא נכון הוא (א)

(א) נראה שם היו מפרשים כיצד מנו וצאחה צד נעשין זוממין אם יתירשו. ואמר דלוקא כשאלמו המזומין עמנו הייתם. הלא"ה אפילו התירשו אין נעשין זוממין ויכולה צוה מלני צב"מ: (ב) לפי גירסת רבינו רבה כתי מרי מירדות קמא"ל קושת הסוס' צימדת קד קטן ד"ה הכל
ועי' ריעצ"ה כאן: (ג) כלומר אותן שהזמנו חלה עליהן כולן חייבין וכן מפורש בחומש פ"ה ויש ט"ם שם שנקמקם כולן פטורין לריב להגיה כולן חייבין כמו שגם הרמב"ם נחידושי: (ד) עי' רי"ף ורמב"ם נחידושי: (ה) כ"ה בענין עכ"ל אסטטס בשם רבינו: